

УДК 330.341

О. Жилінська, канд. екон. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ДЕРЖАВА ЯК АКТИВІЗАТОР РОЗВИТКУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Систематизовано сучасні механізми та інструменти державного регулювання розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності з позицій подолання ринкових невдач у цих сферах економіки.

Ключові слова: науково-технічна діяльність, дослідження і розробки, інноваційна діяльність, ринкові невдачі, інструменти впливу держави на розвиток науково-технічної та інноваційної діяльності, державне фінансування, державне стимулювання.

Науково-технічна діяльність, що охоплює такі складові як дослідження і розробки (ДіР), підготовку наукових кадрів і надання науково-технічних послуг, постала як вид економічної діяльності у процесі тривалої еволюції, упродовж якої генеровані нею ідеальні блага (наукові і технічні знання та науково-технічна інформація) трансформувалися від соціокультурних до економічних феноменів і набули широкомасштабного залучення до господарських процесів через інноваційну діяльність. Як ідеальні блага наукові і технічні знання та науково-технічна інформація відносяться до чистих суспільних благ і квазісуспільних благ, для генерування яких суб'єктами господарювання ринковий механізм не створює належної системи стимулів, такі стимули має компенсувати держава.

У науковій літературі, насамперед у рамках неокейнсіанського напрямку, теоретичне обґрунтування активних дій держави щодо розвитку різних видів економічної діяльності (електроенергетики, освіти, охорони здоров'я чи національної оборони) полягає у виявленні невдач ринку, за яких не відбувається парето-ефективного розподілу ресурсів. Серед ринкових невдач Дж. Стігліц виділив неефективність конкуренції; товари суспільного споживання; екстерналії; неповні ринки; недостовірність інформації; безробіття, інфляція та дисбаланс [11; с. 103–113]. У наукових публікаціях з проблематики державного регулювання науково-технічної та інноваційної сфер найчастіше згадується така ринкова невдача як товари суспільного споживання у випадку з фундаментальними дослідженнями (ФД) як складовою ДіР (зокрема, [8], [9], [10], [11]). За результатами наукових досліджень автора, що висвітлені у наукових статтях [5], [6], з'ясовано, що у сферах науково-технічної та інноваційної діяльності в умовах розвиненої ринкової економіки наявні всі відмови ринку.

Ринкові дисфункції об'єктивно зумовлюють зниження мотивації та звуження ресурсної бази для провадження економічними агентами науково-технічної та інноваційної діяльності у суспільно необхідних розмірах, а також наявність значних бар'єрів щодо поєднання ресурсів на системній основі і низку обмежень у взаємодії суб'єктів цих видів діяльності й інших економічних агентів задля спільного акумулювання ресурсів у необхідних розмірах. Це негативно позначається як на пропозиції нових наукових і технічних знань та їх уречевленні у наукоємній продукції, так і попиті на ці економічні блага, а також актуалізує вироблення сукупності тих інструментів державного впливу, завдяки яким держава спроможна подолати ринкові невдачі. Такий прикладний аспект проблеми відмічено Дж. Стігліцем: "коли невдача ринку вже визначена, для розв'язання проблеми потрібен цілий комплекс державних заходів" [11; с. 297]. За період, відколи науково-технічна та інноваційна діяльність увійшли до кола об'єктів державного регулювання, у практиці провідних країн світу вироблено чимало різноманітних інструментів державного

впливу, систематизацію яких доцільно здійснювати у контексті їх спрямованості на подолання відповідних невдач ринку у цих сферах діяльності.

Метою статті є формування теоретичних підходів до систематизації механізмів і інструментів впливу держави на розвиток науково-технічної та інноваційної діяльності, що вироблені і знаходять широке застосування у практиці державного регулювання науково-технічної та інноваційної сфер економіки у розвинених країнах світу, у контексті їх спрямованості на подолання ринкових невдач.

Протидія ринковим невдачам у науково-технічній та інноваційній сферах економіки здійснюється державою через формування і реалізацію двох механізмів: державного фінансування, що уможливорює організацію науково-технічної діяльності у державному секторі та державне виробництво наукових і технічних знань як суспільних благ, та державного стимулювання, завдяки якому заохочується науково-технічна та інноваційна діяльність суб'єктів господарювання підприємницького сектору. Державне фінансування науково-технічної діяльності – це механізм, завдяки якому держава реалізує функцію суспільного спонсорства через різноманітні інструменти централізованого фінансування (інституційне й конкурентне фінансування державного виробництва чистих суспільних благ, конкурентне фінансування виробництва квазісуспільних благ у підприємницькому секторі, преміювання, гранти, держзамовлення), які надають змогу забезпечити ресурсами (фінансовими, матеріальними, людськими) або суттєво їх розширити для суб'єктів державного сектору ДіР і недержавних дослідницьких організацій (ДіР-лабораторій промислових підприємств, університетів, неприбуткових організацій тощо). Механізм державного стимулювання спрямований на нарощення зусиль й акумулювання ресурсів для розширення науково-технічної та інноваційної діяльності всіма суб'єктами господарювання – як державного, так і підприємницького сектору та сектору вищої освіти, що реалізується через податкове стимулювання, амортизаційну підтримку, пільгове кредитування та гарантування позик, і не передбачає безпосередніх фінансових потоків між державними інституціями та суб'єктами господарювання. У практиці державного регулювання країн з розвиненою ринковою економікою у межах цих двох механізмів вироблено значний арсенал інструментів впливу держави на розвиток науково-технічної й інноваційної діяльності, їх систематизацію за спрямуванням на подолання ринкових невдач подано у табл. 1

Таблиця 1. Систематизація механізмів та інструментів державного впливу на подолання ринкових невдач у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності у практиці країн світу*

ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ		ДЕРЖАВНЕ СТИМУЛЮВАННЯ	
НЕЕФЕКТИВНІСТЬ КОНКУРЕНЦІ У СФЕРАХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
<ul style="list-style-type: none"> – пряме фінансування партнерств між промисловими корпораціями, університетами, державними лабораторіями у проведенні фундаментальних досліджень; – бюджетні і небюджетні цільові фонди, які здійснюють конкурсний розподіл грантів, довгострокове кредитування, фінансування цільових програм підтримки співпраці наукових організацій у міждисциплінарних дослідженнях, кооперації університетів, дослідницьких установ і бізнесу; – дольова участь держави у фінансуванні науково-технічних програм через інституціоналізацію кооперації у формі державно-приватних партнерств (технологічні партнерства, консорціуми, дослідницькі центри, інноваційні альянси, кластери, полюси конкурентоспроможності); – державне фінансування об'єктів інноваційної інфраструктури; – державні цільові програми заохочення партнерства між бізнесом і дослідницьким сектором, розвитку кластерів. 		<ul style="list-style-type: none"> – стимулювання міжнародної діяльності спеціалізованих підприємств; – створення мережі інноваційних центрів за кордоном; – міжурядові двосторонні угоди між країнами щодо уникнення подвійного оподаткування ліцензійних платежів по ліцензійних угодах з нерезидентами; – державна підтримка іноземного патентування; – заохочення приватних інвестицій у полюси конкурентоспроможності з посиленням міжнародного науково-технічного співробітництва з метою виходу на міжнародні ринки. 	
ТОВАРИ СУСПІЛЬНОГО СПОЖИВАННЯ			
<ul style="list-style-type: none"> – пряме державне фінансування ФД у державному секторі (інституційне та конкурентне через державні цільові програми); – надання грантів для проведення ДіР дослідниками, дослідницьких проектів державних лабораторій, промислових підприємств, у т.ч. МСП, університетів, проектів у межах кластерів та ін.; – державне замовлення на ДіР, виробництво наукоємної продукції у приватному секторі, університетах; – державні премії дослідникам, інноваційним інституціям. 		<ul style="list-style-type: none"> – податкові пільги при амортизаційних відрахуваннях (прискорена амортизація для основних засобів у ДіР); – звільнення від сплати податку; – зменшення податку на доходи і виплат на соціальне страхування дослідників; – податковий кредит. 	
ЕКСТЕРНАЛІЇ			
<ul style="list-style-type: none"> – дотації і субсидії на проекти промислових ДіР, у т.ч. для МСП; – державне фінансування об'єктів інноваційної інфраструктури; – дольове державне фінансування витрат підприємств у сфері ІВ щодо патентування закордоном; – державне фінансування освіти. 		<ul style="list-style-type: none"> – податкові пільги для підприємств у складі інноваційної інфраструктури; – податкові пільги підприємствам у комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності; – державна підтримка при виході інноваційних компаній на зовнішні ринки. 	
НЕПОВНІ РИНКИ			
<ul style="list-style-type: none"> – державне замовлення; – субвенції і субсидії для МСП, які реалізують інноваційні проекти, а також для нових інноваційних підприємств, зокрема старт-апів; – спільне державне кредитування через спеціалізовані фонди чи фінансові установи, державні кредити МСП; – державні прямі інвестиції у венчурні фонди, у т.ч. створення «фонду фондів»; – довгострокові пільгові кредити чи безвідплатні кредити венчурним фондам; – гранти та інноваційні ваучери МСП. 		<ul style="list-style-type: none"> – гарантування банківських позик щодо кредитів для інноваційних проектів, а також для МСП, державна система страхування кредитів; – гарантування вкладень у венчурний капітал – гарантування частини втрат венчурних інвестицій з високим ступенем ризику; – законодавче розширення кола венчурних інвесторів через надання прав таким інститутам як пенсійні фонди і страхові компанії трансформувати фінансові ресурси у венчурний капітал; – податкові стимули (зменшення податків на доходи від акцій венчурних фондів чи компаній, податковий кредит, зменшення ставки податку на прибуток венчурних фірм та ін.) 	
НЕДОСТОВІРНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ			
<ul style="list-style-type: none"> – прогнозування і моніторинг напрямів науково-технічного та інноваційного розвитку, вибір пріоритетних напрямів ДіР через створення різних рад при урядових установах; – державні програми активізації технологічного трансферу, створення мережі об'єктів інноваційної інфраструктури; – державні програми підготовки підприємців, консультування, поширення інформації про проекти і потенційних інвесторів. 		<ul style="list-style-type: none"> – надання консультаційних та інформаційних послуг спеціалізованими компаніями, бюджетними і позабюджетними фондами, що здійснюють кредитування суб'єктів ДіР. 	
БЕЗРОБІТТА, ІНФЛЯЦІЯ, ДИСБАЛАНС			
<ul style="list-style-type: none"> – державна підтримка підготовки висококваліфікованих кадрів. 		<ul style="list-style-type: none"> – податкові пільги при створенні нових робочих місць, у підготовці висококваліфікованих кадрів, а також для дослідників. 	

* Розроблено автором з використанням матеріалів [1], [2], [3], [7], [9], [10].

На поч. XXI ст. у більшості розвинених країн світу держава – це важливе джерело фінансування науково-технічної діяльності, але упродовж двох останніх десятиліть вона відіграє другорядне значення: частка державного фінансування у сукупних витратах на ДіР становить менше 1/3 (для США, Великої Британії, Німеччини, Канади), в Японії – лише 1/6, у Франції й Австралії держава фінансує до 40 % витрат на ДіР (табл. 2). Навіть у виробництві такого суспільного блага як фундаментальні дослідження (ФД) держава все більше виступає як спонсор, а не як виробник цих благ, фінансуючи ФД здебільшого у секторі вищої освіти. Державне фінансування ДіР у секторі вищої освіти здійснюється за двома типами: інституційним і проектним. При цьому держава забезпечує лише дольове фінансування витрат на різні види науково-технічної та інноваційної дія-

льності, і все більше створює стимули для підприємницького сектору у нарощенні ними власних витрат на ДіР та особливо – у спільних ДіР з університетами, прискорення процесів уречевлення нових наукових і технічних знань у наукоємній продукції, а також комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності і трансформації отриманих квазірентних доходів задля подальшого нарощення витрат на ДіР. Новітні тенденції податкового стимулювання стосуються різноманітних форм підтримки участі у цих процесах фінансових інституцій – інвестиційних посередників (венчурні фонди, інвестиційні компанії, страхові компанії, пенсійні фонди), які через ринки венчурного капіталу розширюють доступ до інвестиційних ресурсів суб'єктів науково-технічної та інноваційної діяльності. Нині податкові преференції охоплюють не лише прибуток, ним усе частіше стають обся-

ги витрат підприємства на науковий персонал (фонд оплати праці наукових працівників і соціальні виплати),

або ж стосуються дослідників, це індивідуальний, а не колективний рівень суб'єктів ДіР.

Таблиця 2. Державне фінансування і податкове стимулювання ДіР у країнах світу*

Країна Рік або період	США	Китай	Японія	Німеччина	КНДР	Франція	Велика Британія	Канада	Італія	Австралія	Норвегія	Фінляндія	Португалія	Бельгія	Ірландія
Наукоємність ВВП, %															
1999	2,64	0,76	3,02	2,40	2,17	2,16	1,82	1,80	1,02	1,47	1,64	3,17	0,69	1,94	1,18
2009	2,79	1,7	3,33	2,78	3,36	2,21	1,85	1,92	1,27	2,21	1,76	3,96	1,66	1,96	1,79
Державні витрати на ДіР, % ВВП															
2007	1,02	0,42	0,7	0,76	0,84	0,76	0,73	0,6	0,61	0,85	0,71	0,96	0,78	0,6	0,52
Частка державного сектору у проведенні загальнонаціональних ФД, %															
2009	14,7	44,5	15,9	...	18,04	16,13	33,1	...	13,3	18,4	15,7	...	6,2	...	3,0
Державні витрати на освіту, % ВВП															
2006-2009	16,2	4,6	8,3	11,3	6,5	11,7	9,3	10,9	9,5	8,5	9,7	9,7	11,3	11,8	9,7
Витрати підприємницького сектору на ДіР, % ВВП															
1999	1,96	0,38	2,14	1,67	1,55	1,36	1,22	1,06	0,50	0,52	0,92	2,16	0,16	1,39	0,87
2009	2,02	1,25	2,53	1,88	2,53	1,37	1,12	1,00	0,65	1,35	0,91	2,83	0,77	1,32	1,17
Витрати вищої освіти на ДіР, % ВВП															
1999	0,30	0,07	0,45	0,39	0,26	0,37	0,36	0,52	0,32	0,39	0,47	0,63	0,27	0,41	0,24
2009	0,36	0,14	0,45	0,49	0,37	0,45	0,52	0,72	0,40	0,54	0,56	0,75	0,59	0,46	0,52
Співвідношення інституційного та проектного типів державного фінансування ДіР у секторі вищої освіти, %															
2008	...	...	...	90:10	18:82	...	...	55:45	...	47:53	63:37	...	...	36:64	50:50
Частка сектору вищої освіти у проведенні загальнонаціональних ФД, %															
2009	56,2	53,8	41,0	...	25,6	66,7	21,3	...	66,3	59,0	72,7	...	71,0	...	79,0
Податкове стимулювання ДіР, % ВВП															
2009	0,05	...	0,12	...	0,19	0,08	0,06	0,22	...	0,06	0,04	...	0,07	0,12	0,09
Податкова компенсація для малих і середніх підприємств (МСП), дол. США															
2008	0,066	0,138	0,159	-0,020	0,158	0,425	0,179	0,326	0,117	0,117	0,231	-0,008	0,281	0,089	0,109
Податкова компенсація для великих підприємств, дол. США															
2008	0,066	0,138	0,116	-0,020	0,180	0,425	0,105	0,180	0,117	0,117	0,206	-0,008	0,281	0,089	0,109
Частка МСП у загальній кількості компаній, що здійснюють ДіР, %															
2009	15,4	...	6,3	10,6	25,0	54,4	21,1	38,5	21,8	30,9	50,5	18,5	37,3	37,0	46,5
Динаміка податкових пільг на один долар США, для МСП															
1999-2008	0,00	...	0,10	0,02	0,00	0,34	0,07	0,00	-0,33	0,01	0,25	0,00	0,13	0,10	0,05
Динаміка податкових пільг на один долар США, для великих підприємств															
1999-2008	0,00	...	0,10	0,02	0,05	0,34	0,11	0,01	0,14	0,01	0,22	0,00	0,13	0,10	0,05
Дослідники у державному секторі ДіР, на 10 тис. зайнятих осіб															
2007-2008	...	2,8	5,2	12,2	6,6	50,2	2,8	52,0	6,7	7,6	48,6	96,3	6,7	6,4	2,9
Дослідники у підприємницькому секторі ДіР, на 10 тис. зайнятих осіб															
2007-2008	76,2	9,1	77,8	44,6	77,6	26,7	27,2	28,4	15,4	24,7	35,2	50,1	21,6	39,3	40,4
Дослідники у секторі вищої освіти, на 10 тис. зайнятих осіб															
2007-2008	...	2,9	19,7	20,5	14,7	10,6	50,9	5,1	17,3	48,9	17,1	18,4	55,9	37,5	33,9
Дослідники у підприємницькому секторі ДіР, на 10 тис. зайнятих осіб у промисловості															
1999	101,1	...	93,8	52,2	36,6	45,5	41,0	50,1	15,5	22,1	63,6	108,3	4,9	56,0	40,6
2007-2009	104,8	...	112,0	60,6	90,8	71,6	36,8	66,2	20,6	31,3	75,3	138,0	26,4	56,9	53,3
Венчурний капітал, % ВВП															
2009	0,09	...	...	0,03	0,03	0,05	0,05	0,03	0,004	0,058	0,06	0,07	0,02	0,07	0,07

* Складено автором за матеріалами [4; с. 127-165], [12], [13], [14], [15], [16], "..." – дані не доступні.

Аналіз даних табл. 2 надає змогу сформулювати висновки про випереджальну динаміку витрат на ДіР підприємницького сектору у 1999-2009 рр. порівняно з динамікою наукоємності ВВП, що свідчить про перетворення цього сектору на головне джерело акумулювання витрат на ДіР. Через системне застосування різноманітних інструментів державного стимулювання науково-технічної й інноваційної діяльності (як бізнесу та інвестиційних посередників, так і дослідників та неінституційних венчурних інвесторів) підприємницький сектор за показником витрат на ДіР у % ВВП перевищує державні витрати у більшості країн світу (табл. 2). У підприємницькому секторі країн-лідерів витрат на ДіР (США, Японія, Китай, які формують майже 70 % світового бюджету на ДіР) досягнуто найвищої концентрації дослідників у розрахунку на 10 тис. зайнятих порівняно з державним сектором чи сектором вищої освіти: в Австралії та Канаді таке перевищення становить майже два рази, у США – два рази, у Німеччині – майже 2,5 рази, у Китаї,

КНДР, Фінляндії – три рази, в Японії – 3,5 рази. На підприємницький сектор у 2009 р., як свідчить статистика ОЕСР, припадало 2/3 сукупних витрат на ДіР, а в окремих з них витрати досягли і перевищили 3/4 сукупних витрат на ДіР (Ізраїль – 80 %, Японія – 76 %, Корея – 75,4 %, Швейцарія – 73,5 %, Китай – 73,2 %, США – 72,6 %, Фінляндія – 71,4 %, Австрія – 70,6 %, Швеція – 70,4 %), лише у Польщі та Греції частка підприємницького сектору становила 28,5 % [16]. У середньому за країнами ОЕСР у 2010 р. частка витрат бізнесу на ДіР складає 1,62 % ВВП, у США – 2,02 % ВВП. У 1999-2009 рр. у Китаї наукоємність ВВП зросла удвічі, а витрати на ДіР підприємницького сектору – у 4 рази, в Австралії – в 1,5 та у три рази відповідно, у Португалії – у 2,4 рази та в 5 разів відповідно. Про нарощення витрат на ДіР у підприємницькому секторі свідчить зростання на 25-40 % кількості дослідників підприємницького сектору ДіР у розрахунку на 10 тис. зайнятих у про-

мисловості у 1999–2009 рр., у Кореї цей показник збільшився у 2,5 рази, а в Португалії – у 5 разів.

Акумулявання витрат на ДіР підприємницьким сектором уможливило податкове стимулювання: у 2009 р. у Канаді податкові пільги становили 0,22 % ВВП, у Кореї – 0,19 % ВВП, в Японії – 0,19 % ВВП, у Франції, Великій Британії та США цей відсоток менший – від 0,05 до 0,08 % ВВП, але з урахуванням обсягів ВВП це потужне джерело розширення внутрішніх витрат на ДіР підприємств. У 2008 р. 21 країна ОЕСР запровадила податкові пільги на ДіР (у 1995 р. – лише 12 країн), нині їх активно застосовують країни, що розвиваються (Бразилія, Індія, ПАР) [13]. Законодавство 18 з 27 держав-членів ЄС містить податкові стимули з проведення ДіР [7, с. 29]. Насамперед це стосується МСП, у країнах, де частка МСП у виконанні ДіР найвища (Франція – 54,4 %, Норвегія – 50,5 %, Ірландія – 40,4 %, Канада – 38,5 %, Португалія – 37,3 %), найвищі як пільгові компенсації, так і їх динаміка у 1999–2008 рр. За шість років після запровадження у Великій Британії з 2000 р. податкових пільг для МСП (додаткове 50 % зниження податків на доходи, які витрачаються на ДіР) підприємницький сектор отримав 2,3 млрд фунтів стерлінгів [2, с. 38]. Водночас податкове стимулювання поширюється – інвестиційних посередників – як інституційних (венчурні фонди, інвестиційні компанії, венчурні компанії), так і не інституційних – бізнес-янголів. Серед інструментів державного стимулювання підкреслимо також різноманітні знижки, страхування ризиків приватного сектору, особливо венчурного фінансування, заохочення компаній, що спільно з державними лабораторіями фінансують ДіР у межах державно-приватних партнерств, при постійному вдосконаленні механізмів державного фінансування.

Запропонований у статті підхід до систематизації інструментів впливу держави на розвиток науково-технічної та інноваційної діяльності у контексті їх спрямованості на подолання ринкових невдач надає змогу зробити наступне узагальнення: системний характер дії всього спектру ринкових невдач у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності може бути подоланий через системне формування державою відповідних механізмів державного фінансування і державного стимулювання; через поєднання обох механізмів із комплексним застосуванням цілого спектру інструментів, завдяки яким долаються ринкові невдачі у науково-технічній та інноваційній сферах економіки, держава постає не лише як виробник суспільних благ у науково-технічній сфері, але як спонсор та активізатор розвитку науково-технічної й інноваційної діяльності у країні; акценти у фінансуванні витрат на ДіР змінюються від розуміння держави як джерела фінансування до каталізатора фінансових ресурсів та їх трансформації в інвестиції, що спрямовуються у сферу ДіР підприємницьким сектором у тісній кооперації із сектором вищої освіти за

участю інвестиційних посередників, довгостроковий характер нарощення їх витрат на ДіР забезпечує механізм державного стимулювання, що поєднує податкове стимулювання, амортизаційну підтримку, пільгове кредитування та гарантування позик; відтак головним джерелом акумулявання витрат на ДіР у країнах з розвинутою ринковою економікою став підприємницький сектор, що підтверджує випереджальна динаміка витрат на ДіР цього сектору у 1999–2009 рр. порівняно з динамікою наукоємності ВВП у більшості країн ОЕСР, а також досягнута концентрація дослідників.

Список використаних джерел

1. Авігдор Г. Законодавство держав-членів ЄС у сфері інноваційної діяльності / Габріель Авігдор / Інноваційна політика та законодавство в Європейському Союзі та Україні: формування, досвід, напрямки наближення (XXIV Київ-й міжнар. симпозіум з наукознавства та науково-технол. прогнозування): матеріали Міжнар. симпозіуму. – К.: Фенікс, 2011. – С. 298–348.
2. Витримки з аналітичної роботи Проекту "Ключові особливості інноваційної політики як основи для розробки заходів з посилення інновацій, що сприятимуть наближенню України до конкурентоспроможної економіки знань – порівняння ЄС та України" / за ред. Г. Румпф, Дж. Строгілопулоса, І. Єгорова. – К.: Фенікс, 2011. – 99 с.
3. Емельянов Ю. С. Государственно-частное партнерство в инновационной сфере: зарубежный и российский опыт / Ю. С. Емельянов. – М.: КД "ЛИБРОКОМ", 2012. – 256 с.
4. Доклад о человеческом развитии 2011. Устойчивое развитие и равенство возможностей: лучшее будущее для всех / [пер. с англ.; ПРООН]. – М.: Изд-во "Весь мир", 2011. – 188 с.
5. Жилінська О. Державні механізми подолання дисфункції ринку у науково-технічній сфері / О. Жилінська // Формування ринкової економіки в Україні: [зб. наук. праць]. – Львів: Львів-й нац. ун-т ім. І. Франка, 2012. – Вип. 26. – Т. 1. – С. 194–204.
6. Жилінська О. І. Пільгове оподаткування витрат на дослідження і розробки: теоретичні та практичні аспекти / О. І. Жилінська, Д. В. Чеберкус // Фінанси України. – 2007. – № 12. – С. 60–73.
7. Законодавче регулювання інноваційної діяльності в Європейському Союзі та державах-членах ЄС / за ред. Г. Авігдора, Ю. Капці. – К.: Фенікс, 2011. – 704 с.
8. Институциональная экономика: Новая институциональная экономическая теория: учеб. / под ред. А. А. Аузана. – [2-е изд.]. – М.: ИНФРА-М, 2011. – 447 с.
9. Ленчук Е. Б. Инвестиционные аспекты инновационного роста: Мировой опыт и российские перспективы / Е. Б. Ленчук, Г. А. Власкин. – М.: КД "ЛИБРОКОМ", 2009. – 288 с.
10. Научная политика: глобальный контекст и российская практика / [Л. М. Гохберг и др.]. – М.: ИД Высшей школы экономики, 2011. – 308 с.
11. Стігліц Дж. Е. Економіка державного сектору / Дж. Е. Стігліц; [пер. з англ. А. Олійник, Р. Сільського]. – К., 1998. – 854 с.
12. European Communities, Raising of EU R&D Intensity, Improving the Effectiveness of Public Support Mechanism for Private Sector Research and Development: Fiscal Measures, 2003.
13. OECD iLibrary: Statistics [Electronic source]. – Access mode to a resource: <http://www.oecd-ilibrary.org>.
14. OECD Main Science&Technological Indicators 2010 [Electronic source]. – Access mode to a resource: <http://www.oecd.org>.
15. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2009 [Electronic source]. – Access mode to a resource: <http://www.dx.doi.org>.
16. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2011 [Electronic source]. – Access mode to a resource: <http://www.dx.doi.org>.
17. Tax treatment of R&D / OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2009 [Electronic source]. – Access mode to a resource: <http://www.dx.doi.org>.

Надійшла до редколегії 23.11.12

О. Жилинская, канд. экон. наук, доц.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев

ГОСУДАРСТВО КАК АКТИВИЗАТОР РАЗВИТИЯ НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ И ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Систематизированы современные механизмы и инструменты государственного регулирования развития научно-технической и инновационной деятельности в контексте преодоления рыночных дисфункций в этих сферах экономики.

Ключевые слова: научно-техническая деятельность, исследование и разработки, инновационная деятельность, провалы рынка, инструменты влияния государства на развитие научно-технической и инновационной деятельности, государственное финансирование, государственное стимулирование.

O. Zhylynska, PhD, Associate Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

A STATE AS AN ACTIVATOR OF SCIENTIFIC, TECHNICAL AND INNOVATION ACTIVITIES

Modern mechanisms and instruments of state regulation of science, technology and innovation are systematized from the point of view of market failures overcoming in these areas of the economy.

Keywords: scientific and technical activities, research and development, innovation, market failure, the instruments of state influence on the development of scientific, technical and innovation activities, public financing, government incentives.